

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

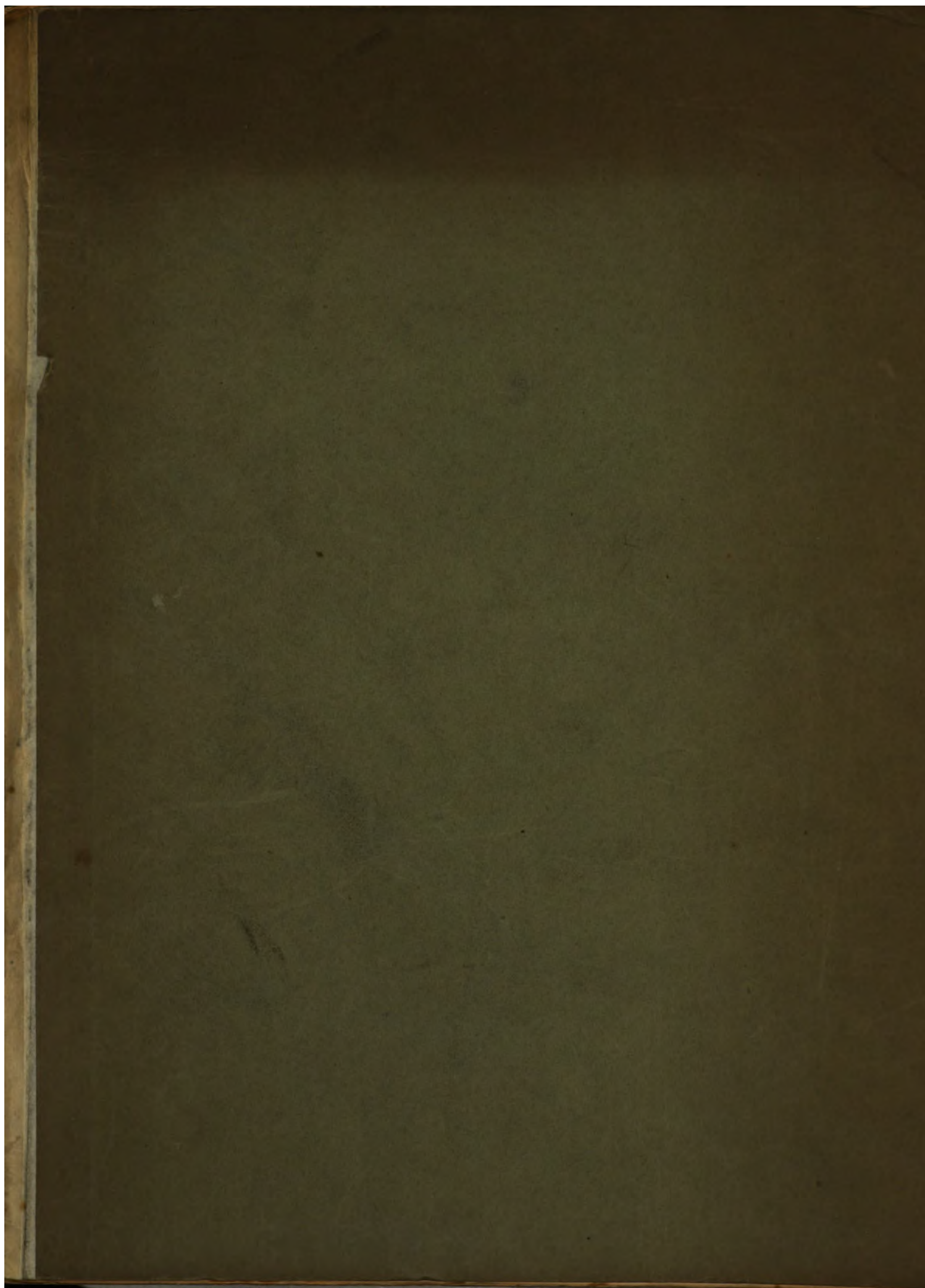
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

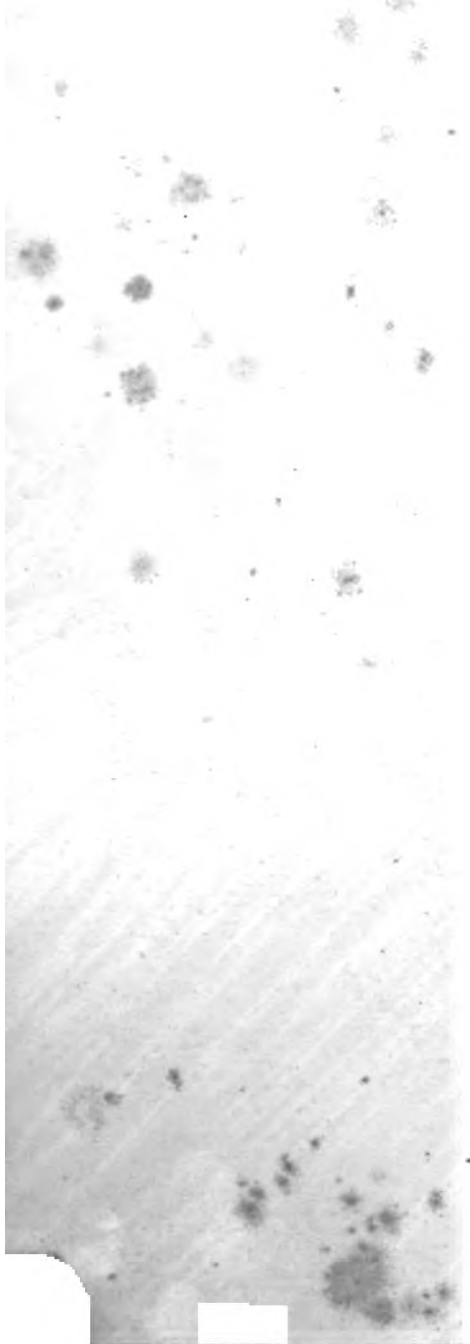
For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

Det i Angers fundne Brudstykke af
et Haandskrift

af

SAXO GRAMMATICUS.

Udgivet i fotolithografisk Facsimile

af

det kongelige danske Videnskabernes Selskab.

Kjøbenhavn 1879.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

2399. d. 1

De Blade af et Saxo-Haandskrift, som her foreligge fotolithografisk gjengivne, ejes nu af det store kongelige Bibliothek, hvor de ere indlemmede i den Afdeling af Haandskrifter, som benævnes den nye kongelige Samling, 4°, Nr. 869, g. De have været benyttede til Indbinding af et Haandskrift fra femtende Aarhundrede, der bevarer i Municipal-Bibliotheket i Angers.

De ere første Gang blevne omtalte af Hr. Albert Lemarchand, Conservateur-Adjoint ved dette Bibliothek, i det af ham udarbejdede og udgivne Catalogue des Manuscrits de la Bibliothèque d'Angers, Angers 1863. Side 89-90 meddeles Indholdet af Haandskriftet Nr. 313 paa følgende Maade:

1° Liber poenitentiariorum seu confessorum; — 2° Speculum peccatorum editum a beato Augustino (f° 66); — 3° Formula confitendi edita a fratre Johanne Rigaldo de ordine fratrum minorum (f° 70); — 4° Compotus temporum (f° 110); — 5° Tractatus de arte dictandi metri; in-4° *sur papier*. — XVe siècle.

160 feuillets. Texte chargé d'abréviations. Au commencement du volume une note signée *Daffichard*, et datée du 22 octobre 1459, atteste que ce manuscrit a appartenu à *Jean Dabart*, recteur de l'église paroissiale de Ste Marie d'Alençon, et doyen de la Faculté des arts de l'Université d'Angers. Les gardes sont des feuillets en parchemin détachés d'un manuscrit du XIIe siècle, et con-

tiennent d'assez longs fragments d'un poème latin qui se trouve imprimé en entier dans Saxon le Grammairien (*Historiae Danicae*):

Virgo caballi

Que premis armos. etc.

At Bladene ere et Fragment af et Haandskrift af Saxos Danmarks Historie, blev første Gang offentlig bekjendt, da Hr. Gaston Paris gav en Meddelelse herom i Mødet den 21. December 1877 i Académie des Inscriptions et Belles-Lettres. Et kort Referat af denne Meddelelse findes i Akademiets Comptes rendus, IV Série, T. V, 1877, S. 321-22; et noget længere findes i Revue critique d'Histoire et de Littérature, XI année, 1877, S. 408, saaledes lydende: „M. G. Paris communique un renseignement qui vient de lui être fourni par M. Célestin Port, archiviste de Maine-et-Loire, au sujet d'un manuscrit de la bibliothèque d'Angers. On avait signalé dans ce manuscrit un fragment d'une traduction latine d'Edda, écrite au XIIe siècle. C'eût été un fait étonnant, l'Edda passant jusqu'ici pour avoir été composée au XIIIe siècle. M. Port a envoyé à M. Paris la copie des fragments en question: ils appartiennent, non à une traduction de l'Edda, mais à l'ouvrage latin de Saxon le Grammairien, écrit à la fin du XIIe siècle. Ce n'en est pas moins une découverte intéressante, car ces fragments sont contemporains de la rédaction de l'ouvrage, et le texte de cet ouvrage n'est connu que par une édition du XVIe siècle (reproduisant un manuscrit aujourd'hui perdu) et par quelques courts fragments de manuscrits du XIVe ou XVe siècle.“

Hr. G. Paris havde i Eftersommeren 1877 havt Lejlighed til at tale om dette Fragment med Hr. Professor Bugge i Christiania, og han sendte ham i Februar 1878 en nøjagtig Afskrift af Fragmentet, som Hr. Port havde taget, idet han overlod ham at gjøre dermed, hvad han vilde. Da nogle af Professor Bugges Venner i Kjøbenhavn udtalte for ham, at man i Danmark vilde sætte Pris paa, at Fragmentet kunde blive bekjendtgjort først der, imødekom han med stor Beredvillighed Ønsket herom, og sendte den 19. Februar 1878 Afskriften til Præsidenten i det kgl. danske Videnskabernes Selskab, Hr. Konferensraad Madvig, i den Tro, at Spørgsmaalet om Udgivelsen derved bedst kunde blive afgjort. Han udtalte derhos Ønsket om, at Brudstykket maatte blive udgivet i nøjagtigt Facsimile.

Afskriften og Professor Bugges Brev bleve derpaa forelagte i Videnskabernes Selskabs Møde den 22. Februar, og da Ønsket, som af sig selv, opstod om, mulig at erhverve

selve Fragmentet for Danmark, indledes fra Selskabet ad diplomatisk Vej Underhandlinger i denne Retning. Den videre Gang i disse Underhandlinger førte til, at Direktøren for Bibliothèque nationale i Paris, Hr. Léopold Delisle, ved et Brev af 20. April 1878 til Bibliothekaren ved det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn forespurgte, om det skulde være muligt, at overlade til Bibliothèque nationale et Haandskrift indeholdende: Chartæ Foundationis Monasterii St. Martini de Campis, som bevaredes i det st. kgl. Bibliothek (ny kgl. Samling, Folio, Nr. 252), da han troede, at det saa uden Vanskelighed vilde kunde opnaas, at Municipalraadet i Angers vilde afgive Saxo-Fragmentet til Danmark. Sagen forelagdes for Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet ved en Skrivelse fra det st. kgl. Bibliothek af 22. April, og Ministeriet gav ved en Skrivelse af 30. April sit Samtykke til, at det nævnte Haandskrift blev afgivet til Bibliothèque nationale i Paris paa Betingelse af, at Bladene af Saxo-Haandskriftet, der ejedes af Bibliotheket i Angers, blev afgivne til det st. kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn.

Hr. Delisle blev strax underrettet herom. Ved Skrivelse af 22. Juli kunde han meddele, at Sagen var bleven ordnet paa tilfredsstillende Maade, og at Saxo-Bladene om faa Dage vilde blive afleverede til den danske Legation i Paris. Den 24. Juli blev derpaa det Haandskrift, som fra dansk Side skulde gives i Bytte, indsendt til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, for gennem Udenrigsministeriet at afsendes til Paris. Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet oversendte ved Skrivelse af 16. August Saxo-Bladene til det store kongelige Bibliothek, som modtog dem den 19. August og som samme Dag afgav Tilstaaelse for Modtagelsen af dem.

Det Haandskrift, som er blevet givet i Bytte for Bladene af Saxo-Haandskriftet, indeholder Foundations-Dokumenter for Klostret Saint-Martin-des-Champs i Paris, illustrerede ved Miniaturmalerier. Det har saaledes en særegen Interesse for Paris, og det saameget mere, som af de to Exemplarer, der kjendtes heraf, det ene bevaredes i Kjøbenhavn, det andet i British Museum i London. Gjennem den Beskrivelse af Haandskriftet, som er meddelt i det store kongelige Bibliotheks Aarsberetning, havde Hr. Delisle erfaret, at det fandtes i Kjøbenhavn.

Det fotolithografiske Facsimile af de fire Blade, hvoraf Saxo-Fragmentet bestaar, er udført af Hof-Fotograf Budtz Müller & Co og Lithograf A. Aamodt, og giver et i det Hele tro Billede af hvad der staar skrevet paa Pergamentsbladene.

Det har været nødvendigt, ved Korrektur at hjælpe paa Aftrykkets Tydelighed ved mange Enkeltheder, som ved Fotograferingen ikke vare komne rigtigt, klart eller skarpt nok frem; denne Eftergaaen af mange Smaating er udført med al mulig Forsigtighed. Saavel paa Grund af de bløde Steder paa Pergamentsbladene, som paa Grund af Trykningen ere Bogstavernes Linier ofte komne til at staa vel ujævne eller ligesom uldne, hvilket desuden er uundgaaeligt formedelst den ved Fotolithograferingen brugte Fremgangsmåde. Aftrykket er udført saaledes, at hvert Blad indeholder en Side af Fragmentet. Det er da let for dem, der kunne ønske at sammenligne Skriften, at lægge Aftrykkets Blade ved Siden af hverandre.

Kjobenhavn, i April 1879.

Chr. Bruun,

Bibliothekar ved det store kongelige Bibliothek.

Brudstykke af et Haandskrift

af

SAXO GRAMMATICUS.

specimen preterebat tantaque indolis eius
experimenta fuere ut ab ipso ceteri danorum re-

no 60

ges communi quodam uocabulo scoldungi uocantur.
Preactebat igitur sciold

h' q'cu' m'ia stabilim'cu' a' m' p'erecer' h' q' e' can' sta. clarissim' indole' exp'mial' f' an'nu' uigore. etia' fulgore suo finitimos occupauit.

uirum complementum animi maturitate

conflictusque gessit quorum eum uix spectato-

et qu' uix spectator ob ceniandine ee poterat
et spectatoe obteneritace ee poterat.

tozem etas esse paciebatur. In quo annorum uir-

Hic n' arm' m' i' ecia' parte cari te g'p'ic' uis' f'uit ex tit. S' id' impia' ges abrogauit f' a' tares colu' z' q' ad em'dand' parte stati

tutisque percursum ob aliquid saxorum regis fi-

liam quam summe pulchritudinis intutu postu-

et eadem nupciar' artin' summa

labat cum scato allennannie sacrapa ei-

dem puella competitorum teutonum danorum

diligentia p'licat. S; t' itaq' regnu' patri' p'bitate amissam z' t'uce recipiunt. Pri' recidendam man' lionu' lege' cult' ed' sui que' f'ore' lib'ne' donant' clandestin' insidius perit. Procer' n' sol'u' domest' s' d' d' d' colebat S; ecia' l'is' ex holle q'has' a' mare' sol'ic' f' d'ue' pecunia ad mil' g' lam ad d'ue'

no

que exercitu inspectante ex puocacione di-

micauit interfectoque eo omnem allemannorum

no ipe p' p'm' x' d' d' d' g' a' l' m' u' s' m' o' b

mannorum gentem proinde ac ducis sui in-

et d' u' o' a' d' e' g' i' t.

teritu debellatam tributa lege choer-

et d' u' t' a' r' i' a' p' e' n' s' i' o' n' e' p' d' o' m' i' n' u' .

no in mor' d' u' i' e'

dundare debet. Omniumque alienum ex fisco suo soluebat et si cum aliorum regum fortitudine munificencia ac liberalitate certabat et

et eorum. fomentis uleam remedia d. orauer' affectu' uul'

cuit. Puellam cuius pociende grā conflic-
 tum ediderat ^{haciā imp. e. b. o. n. r. a. c. o.} acerrimo nupciarū
^{imp. p. r. a. c. i. o. n. e. s. b. l. a. d.}
 emulo liberatus ingugne p̄mium recepit.

Eam q; sibi matrimomo copulauit. Ex qua
 puo post tpe gram filiū sustulit. Cuius

2° v^o
 h. e. m. p. l. e. s. g. r. a. m. p. o. i. a. p. a.
 r. e. n. e. u. i. r. t. u. s. e. x. e. m. p. l. a.
 d. e. c. u. r. r. e. n. s. c. o. r. p. i. s. a. m. b. u. s.
 26.

mirifica indoles ^{h. p. a. t. r. i. a. r. u. u. u. i. u. e. x. e. m. p. l. i. s. r. e. s. p. o. n. d. e. t.} ita paternal uirtutes

redoluit ut proslus pearum uestigia de-
 currere putarecur. Corpis animiq; p̄stan-

tissimis dotib; p̄ditam adolefcentiam ad-
^{h. l. a. u. d. i. s.}
 summū glorie cumulum p̄duxit tantūq;

magnitudini eius a posteris tributum est
^{h. a. p. d. d. a. m. i. c. o. r. c. a. r. m. i. n. u. p. e. r. i. c. o. s.}
 ut in uetustissimis danor; carminib; ip-

sius uocabulo regia nobilitas censeatur.

Quicquid ad firmandas acueudas q;

uires ^{h. t. a. c. t. u. e. b. a. t. c. o. d. i. c. i. a. n. a. r. e.} acerrima ingenij exerc-

ci tacione tractabat. Agladiatorib;
t discipuloa docili animo tractat
uitandi inferendiq; ictul consuetudinip
t doctrina.

studioso exerciū genere grahebat. Edu-
t adhaerens. t p dicitur.

cator; sui roari filiam coeuam sibi col-

lacteam q; quo maiorem in cunabulis

luis grām referret uxorem adciuit
t mcedē exalant iunge adu duo

quam p̄m̄dum bello cuidā quod eius

strenua opa sepe nunio usus fuerat

mercedis loco coniugem d̄ d̄auit. Que
t quo belluar iucua socu h̄ oall p̄. g. zc.

cum bellicoy operū soc: a n haberet
t m hrie z magnar ū; rer a l n t p̄. g. loue ci sua an belli in oralercci t s̄ iud. p̄. g. e. zc.

plus glorie sua an belli uirtute contracle-

rit incertum reliquit. Hic cum force

luevnum regis sigru gi filiam gro gig m
t regē licru gū. fi. g. frunde pacis studio gigan s̄ i feso pollicem am m̄ re. t̄. se p̄. ller ta m̄ ho uich condicione pol ma fuit op̄le detesta ae bellu lo. e. a.

tum cuidā desponsam cognosset tam in
t p̄. lūn t̄ a indignā ego sanguine optam bello p̄. cur redā p̄. ucau t p̄. cur restacut.
tara exēbilis cople decessacionē. b. f. a
digne condicionis uincim exetratus bellu

Suet hicū auspicatur herculee virtutis
exemplo monstrorū nīsib; obstacurus.

^{rege hie} Iuīta gothia cum decurbāⁿ doꝝ obuiorū grā
caprimis tergorib; amictul^{gram} incedet ac va
rū ferarū pellib; cur coactus^{horificū q; dicitur} gigante^{tamen q; exis}
asimularet^{ab hinc} exuuias. ipām gro siluestre

fore laticef cum paucis ad modū pedis
sequit^{quallio} lauandi gracia petentem equo ob
mā habuit. Quetam insoliti cultus^{in equo}

horore muliebriter^{trua} mota succussis
frenis^{maxima ē veloxis crepidacione t plūmā. ce. ac uocif. tor. q; strepda onē. p. p. f.} patrio carmine liccepit.

Conspicor inuitū regi uenisse giganteo.

Et gressū medias obtenebrare uias.

Aut oculis fallor nā tegmine sepe sermo.

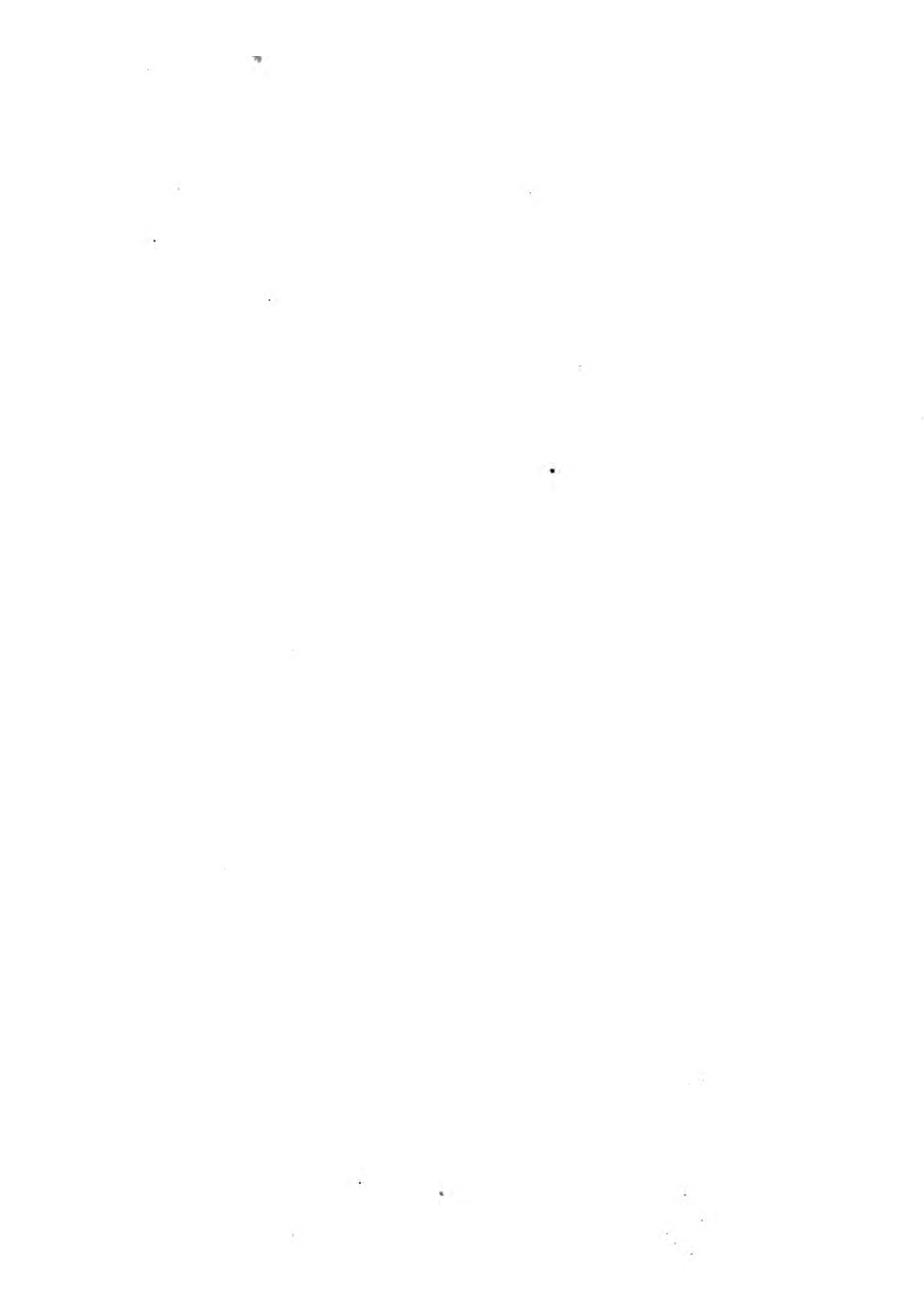
Contigit audaces delituisse uiros.

a no

carminē gro
ad balfū

^{arma bell} Tum bellus licorius.	^{dic} Promuco nob.
Virgo caballi.	^{reffero bell} Cui bellus.
Que premis armos.	Bellus ego su.
Verba uicissim.	Fortis in armis.
Mitua fundens.	^{paria} Trux inimicis.
Quod tibi nomen.	Gentib' hoeror.
Qua fueris dic.	Atq; alieno.
Gente creata.	Sepe refundes.
Ad hec gro. ^{reffero gro}	Sanguine dextin.
^{gro} Eto michi nomen.	Tum gro. ^{replato ipi gro}
Rex ^{zoc hie} pater exstat.	Quis rogo ueltru.
Sanguine fulgens.	Dirigit aymen.
Fulgid' armis.	Quo duce signa.
Tu q; quis sis.	Bellica fertis.
Aut satus unde.	Quis modatur.

Prælia princeps. & Rursus gro. 10m gr
 Quo ue paratur. Hinc remeances.
 Prestite belluq. Certatē cursuq.
10m 6m Contra sic bellus. Ne pprio uos.
^{cas. dicit} Gram regit agm. Opprimat omnes.
 Marte beatus. Agmine ^{pr. mo} sigtrug.
 Quē metu aut us. Inq; feroci.
 flectere nescit. Stipite figat.
 Hec rogul ardens. Illaq̄ato.
 Hec ferus enlis. Guitā nexu.
 Aut maris umq; Det q; rigenti.
 Terruit estus. Corpora nodo.
 Hoc duce belli. Ac male toruis.
 Signa leuamus. Trudat edaci.
 Aurea uirgo. Funera coruo.

^{10^o} ^{6^o} ^{7^o} Item bellus.	Interat unne.
Gram p̄oz illuc.	Hota reuulens.
Manib; ^{in farro} addet.	Tecta parentis.
Ac dabit orco.	He ueniens.
Quā sua facis.	Conspicer audax.
Lumina claudat.	Agmina fractis.
Inq; pauenda.	Vos remanentes.
Vertice ^{tr̄esum} plexuq;.	Ultima queso.
Tartara mittet.	Fata moerentur.
Hulla Sueoz.	Ad quā bellus. ^{bell⁹}
Castra timem?	Leta reuulē.
Quid imitariſ.	Fata parenteoz.
Tristia nobis.	Hec cita nobis.
Funera ^{moerē} uirgo.	Fata precare.
^{5^o} ^{8^o} Ad quē gro.	Hec tua ^{11⁹} bilis.

no 67

Pectora pullet.

Hancq; petenti.

Alpa primū.

Difficilis q;

Sepe secundo.

Femina cedit.

Post hec gram herende monstro

se q; uocil habi nm crucio al. som mo

dulis ^{tenular} immicatus ^{h. s. i. vicus. diuicurus} hincu q; ~~vt. rioris~~

impacient talib; ^{itali. m. sernopepellat.} dictis ^{a.} uirginem agg-

ditur.

canne npi
90 870

Hecimeat rapidi ger manū ūgo gigātis.

Ne nq; concigū palleat eē sibi.

Agrip. miss' enim nūq; n' opare uoto.

Fulera puellarū cubicūq; peto.

no
0
1

— 0

